

N.B. Bíodh na freagraí i nGaeilge ach amháin nuair nach gá sin.

CUID A

Cloisfidh tú giota cainte ó bheirt daoine óga sa chuid seo. Cloisfidh tú gach giota díobh **faoi dhó**. Beidh sos tar éis gach giota a chloisfidh tú chun seans a thabhairt duit na ceistanna a bhaineann le gach giota cainte a fhreagairt. Éist go cúramach leis na giotáí cainte agus líon isteach an t-eolas atá á lorg sna greillí ag **1** agus **2** thíos.

1. AN CHÉAD CHAINTEOIR

Ainm	Cáit Ní Riain
Cá bhfuil Cáit ina cónaí?	
Cad a tharla dá máthair anuraidh?	
Breac síos dhá phointe eolais faoin gcapall atá ag Cáit.	(i)
	(ii)
Cad ba mhaith le Cáit a dhéanamh amach anseo?	

2. AN DARA CAINTEOIR

Ainm	Seán Ó Conaire
Cár rugadh Seán?	
Cé leis a n-imríonn sé sacar?	
Cad a rinne sé an tseachtain seo caite?	
Ainmnigh an t-imreoir is fearr leis.	

CUID B

Cloisfidh tú fógra agus píosa nuachta sa chuid seo. Cloisfidh tú gach ceann díobh **faoi dhó**. Éist go cúramach leo. Beidh sos tar éis gach ceann chun seans a thabhairt duit na ceistanna a ghabhann le gach ceann acu a fhreagairt.

1. FÓGRA

- (a) Cá mbeidh Fleá Cheoil na hÉireann ar siúl i mbliana?

- (b) Cathain a bheidh an Fhleá Cheoil ar siúl?

- (c) Cá bhfuil gach eolas faoin bhFleá Cheoil le fáil?

---

2. PÍOSA NUACHTA

- (a) Cén comórtas a bhuaigh *Knockranny House* le déanaí?

- (b) Luaigh **dhá** phointe eolais faoin ócáid speisialta a bhí in Óstán an Bhurlington.

CUID C

Cloisfidh tú **dhá** chomhrá sa chuid seo. Cloisfidh tú gach comhrá díobh **faoi dhó**. Cloisfidh tú an comhrá ó thosach deireadh an chéad uair. Ansin cloisfidh tú é ina **dhá** mhír an dara huair. Beidh sos tar éis gach míre díobh chun seans a thabhairt duit an cheist a bhaineann leis an mír sin a fhreagairt.

1. COMHRÁ A hAON

An Chéad Mhír

- (a) Cén freagra a thug Úna ar Bhrian nuair a ghlaigh sé?

- (b) Cén fáth ar ghlaigh Brian ar Úna?

An Dara Mír

- (c) Cén socrú a rinne Úna le Brian?

---

2. COMHRÁ A DÓ

An Chéad Mhír

- (a) Cén fáth nach raibh Neasa ag Féile Oxegen?

An Dara Mír

- (b) Ainmnigh an banna ceoil is aoibhinn le Neasa.

- (c) Cá mbeidh an banna ceoil seo i mí na Samhna?

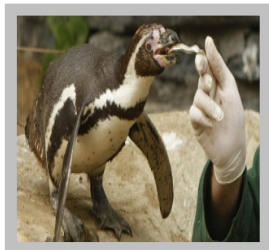
Scríobh freagraí ROINN II i do fhreagarleabhar.

Ceist 1. Freagair **A** agus **B** anseo.

A (20 marc)

Léigh an píosa iriseoireachta seo (bunaithe ar ailt sna nuachtáin) agus freagair na ceistanna a ghabhann leis. Bíodh na freagraí i d'fhocail féin, chomh fada agus is féidir leat.

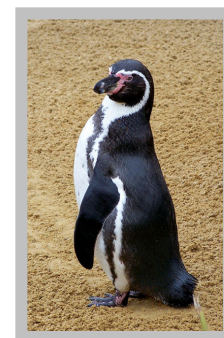
Pioc Suas Piongain

- Ar an 8 Iúil 2010, thug oibrí i Zú Bhaile Átha Cliath le fios don Gharda Síochána go raibh piongain ar iarraidh ón zú. Bhí micrishlis nó raidió beag greamaithe den phiongain agus bhí muintir an zú ábalta a insint don Gharda Síochána cá raibh an phiongain. Faoin am seo bhí an phiongain ar Shráid Rutland agus bhí tiománaithe ag déanamh a ndíchill gan an phiongain a bhualadh. Timpeall an ama chéanna fuair na gardaí i stáisiún Shráid an Stórais teachtaireacht, 'Pioc suas piongain, le bhur dtoil'. Phioc na gardaí suas an phiongain agus tugadh ar ais slán sábháilte chuig an zú í.
- Níorbh fhada go raibh scéal na piongaine i mbéal an phobail agus ar an idirlíon. Bhí na meáin chumarsáide ag iarraidh píosaí an scéil a chur le chéile. Is mar seo a leanas a shíltear a tharla an eachtra. Am éigin roimh 8.30 ar maidin, ar an 8 Iúil 2010, bhris grúpa fear isteach sa zú. Dhreap siad an clai cosanta atá ceithre mhéadar ar airde agus thug siad aghaidh ar ionad na bpiongainí.
- Sciob na fir piongain agus sháigh siad isteach i mála í. D'fhág siad an zú agus fuair siad tacsáí. Dúirt siad le fear an tacsáí go raibh coinín sa mhála acu. Scaoil fear an tacsáí a chuid paisinéirí amach cóngarach do lár na cathrach. Ní fios go díreach céard a tharla ansin ach síltear gur scaoil na gadaithe an phiongain amach ar Shráid Rutland.
- Cérbh í an phiongain a goideadh? Kelli is ainm di. Tá sí aon bhliain déag d'aois. Tá comrádaí aici. Mick is ainm dó. Is den speiceas piongaine Humboldt iad. Faightear an speiceas piongaine seo i Meiriceá Theas, go háirithe sa tSile.
- D'eisigh údarás an zú an ráiteas seo a leanas faoin eachtra: 'Tá áthas orainn go bhfuil Kelli ar ais linn arís, slán sábháilte. Ní haon chúis ghéire í an saghas seo cleasaíochta, áfach. Bhris na daoine seo isteach sa zú agus ghoid siad éan. Is coir í seo. Tugadh drochíde don phiongain. Tá an t-ádh linn nach bhfuair an t-éan bás de bharr na geite a baineadh aisti'. D'aontaigh urlabhraí an Gharda Síochána leis seo.

Ceistanna (iad ar cómharc)

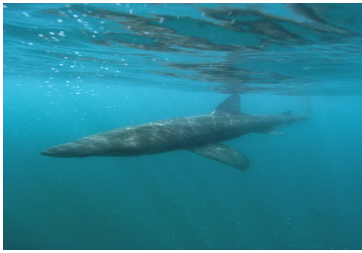
- Cén dáta ar tharla an eachtra atá luaite sa sliocht?
  - Cén t-eolas a thug oibrí an zú don Gharda Síochána?
- Cén fhadhb a bhí ag tiománaithe ar Shráid Rutland?
  - Luaigh an teachtaireacht a fuair na gardaí i stáisiún Shráid an Stórais.
- Conas a bhris na gadaithe isteach sa zú?
  - Cén bhréag a d'inis na gadaithe do thiománaí an tacsáí?
- Cén aois í Kelli?
  - Luaigh pointe eolais **amháin** faoin speiceas piongaine Humboldt.
- An léiríonn an ráiteas a d'eisigh údarás an zú go raibh siad míshásta? Luaigh **dhá** phointe eolais mar thacaíocht le do fhreagra.

B (20 marc)

Léigh an píosa iriseoireachta seo (bunaithe ar eolas atá ar fáil in *Gaelscéal* agus in irisí eile) agus freagair na ceisteanna a ghabhann leis. Bíodh na freagraí ar na ceisteanna (i) go (iii) i d'fhocail féin, chomh fada agus is féidir leat.

Bia na Mara

Liamhán Gréine

Acaill

Bia na Mara

1. Molann bia-eolaithe agus dochtúirí do gach duine iasc a ithe cúpla uair sa tseachtain. Mar sin féin léiríonn suirbhéanna nach n-itheann ach 20% de mhuintir na hÉireann iasc dhá uair sa tseachtain. Táimid inár gcónaí ar oileán, an fharraige timpeall orainn, ach fós féin ní ithimid ár ndóthain iasc. Is ábhar iontais é sin gan aon dabht.
2. Bíonn daoine níos sláintiúla nuair a itheann siad iasc go rialta. Cosnaíonn an t-iasc sinn ar go leor galar. Tá Óimige 3 san iasc agus cabhraíonn sé le forbairt na hinchinne, na súl agus na néaróg i leanaí agus i ndaoine óga. Níl ár gcorp féin ábalta Óimige 3 a chur ar fáil ach tá Óimige 3 le fáil in éisc olúla. Tá sinc le fáil san iasc freisin. Cabhraíonn sinc linn craiceann sláintiúil a bheith againn. Tá vitimíní A agus D le fáil san iasc. Cuireann siad sin snas nádúrtha ar ár gcuid gruaige. Cabhraíonn vitimíní A agus D le radharc na súl freisin.
3. Is breá an rud é mar sin go mbíonn féile bhliantúil, *Féile Bhia na Mara* in Acaill, i gContae Mhaigh Eo. Ócáid cheiliúrtha bhia na mara atá ann. Tá 34 iasc difriúil le fáil sna farraigí thart ar chósta Acla. Bíonn an fhéile seo ar siúl i rith deireadh seachtaine i lár mhí Iúil. Sna 1950í agus sna 1960í bhíodh daoine ag iascaireacht liamhán gréine ar chósta Acla. Sna 1980í bhí féile shlatiascaireachta siorcanna ann. Cuireadh tús le Féile Bhia na Mara i 1993.
4. Tugtar cuireadh do chócaire cáiliúil taispeántas cócaireachta a chur ar siúl le linn na féile. Bhí Jenny Bristow ann anuraidh agus bhí Clodagh McKenna ann arú anuraidh. Tá clú agus cáil orthu mar go mbíonn cláir chócaireachta ar an teilifís acu agus tá leabhair chócaireachta scríofa acu freisin.

Ceisteanna (iad ar cómharc) Scríobh na freagraí i do fhreagarleabhar.

- (i) (a) Cad a mholann bia-eolaithe agus dochtúirí dúinn?
(b) Cad a chuireann iontas ar an údar?
- (ii) (a) Conas a chabhraíonn Óimige 3 linn?
(b) Cá bhfaigheann ár gcorp Óimige 3?
- (iii) (a) Cé mhéad cineál iasc atá ar fáil sna farraigí thart ar chósta Acla?
(b) Luaigh cúis **amháin** a bhfuil clú agus cáil ar Jenny Bristow agus ar Chlodagh McKenna.
- (iv) Cén t-alt sa sliocht thuas a dtagraíonn an abairt seo a leanas dó?
‘Is oiriúnach an áit í Acaill d’fhéile bhia na mara.’

Alt 1; Alt 2; Alt 3 nó Alt 4. (Scríobh do fhreagra sa fhreagarleabhar)

- (v) Cén t-alt sa sliocht thuas a dtagraíonn an abairt seo a leanas dó?
‘Déanann bia na mara maitheas dúinn ar go leor bealaí.’

Alt 1; Alt 2; Alt 3 nó Alt 4. (Scríobh do fhreagra sa fhreagarleabhar)

Scríobh freagraí ROINN III i do fhreagarleabhar.

Ceist 2. Freagair **A** agus **B** anseo.

A (10 marc)

Scríobh Tomás Ó Duinn an cuntas gairid seo a leanas ar an scannán *The Secret of Kells*. Nuair a bhí an cuntas scríofa aige thug sé faoi deara gur scríobh sé an cuntas san Aimsir Chaite nuair ba cheart dó é a scríobh san Aimsir Láithreach.

Léigh an cuntas a chum Tomás. Ansin athscríobh an cuntas i do fhreagarleabhar agus cuir na briathra a bhfuil líne fúthu san **Aimsir Láithreach**.

Sampla:

Cónaíonn Brendan, buachaill óg, lena uncail crosta, Ceallach, sa mhainistir i gCeanannas.

Rún Cheanannais

Chónaigh Breandán, buachaill óg, lena uncail crosta, Ceallach, sa mhainistir i gCeanannas. **Ba** é guth Mick Lally, an t-aisteoir a fuair bás an bhliain seo caite, a **chualamar** i bpáirt Bhreandáin sa scannán. **Níor lig** Ceallach do Breandán dul lasmuigh de theorainn na mainistreach. Lá amháin **tháinig** manach ó Oileán Í go dtí an mhainistir, é ar teitheadh ó na Lochlannaigh agus lámhscríbhinn ina sheilbh aige, Leabhar Cheanannais. **Tharla** eachtraí móra an scannáin ina dhiaidh sin.

B (10 marc)

Anseo thíos tá cuntas gairid ar na galfairí óga, Leona agus Lisa Maguire.

Athscríobh na habairtí i do fhreagarleabhar.

- Líon na bearnaí leis an bhfocal, nó leis na focail, is oiriúnaí.
- Scríobh an leagan ceart de na focail/figiúirí atá idir lúibíní.
- Aimsigh ainmfhocal san uimhir uatha san abairt dheireanach agus scríobh i do fhreagarleabhar é.

Sampla: Is galfairí óga iad Leona agus Lisa Maguire a bhfuil an-ghealladh **fúthu**.

Galfairí Óga Bisiúla

Is galfairí óga iad Leona agus Lisa Maguire a bhfuil an-ghealladh.....

Chuala pobal na hÉireann faoi Leona agus Lisa.....ar na gaiscí atá déanta acu sa ghalf.

(a) de bharr (b) mar gheall (c) de bhrí (d) toisc

Anuraidh bhain an cúpla cáil amach nuair a d'imir siad sa *Curtis Cup*.....Stáit Aontaithe.

Thosaigh Leona agus Lisa ag imirt gailf trí thimpiste sa bhliain (2004) .....

Bhris Lisa a.....agus deir a hathair gur thug sí faoin ngalf chun an uillinn a láidriú.

(a) huillinn (b) uillinn (c) n-uillinn (d) uillinne

Níor éirigh sí as an spórt ó shin.

Aimsigh **ainmfhocal** san uimhir uatha san abairt dheireanach sin agus scríobh i do fhreagarleabhar é.

Scríobh freagraí ROINN IV i do fhreagarleabhar.

Ceist 3. Freagair do rogha ceann **amháin** de **A, B, C, D** anseo thíos.
(Ní gá níos mó ná leathanach go leith a scríobh.)

A. AISTE

Scríobh aiste ar do rogha ceann **amháin** de na hábhair seo:

- (i) Mar a chaith mé an Nollaig seo caite.
- (ii) Peata atá agam.
- (iii) An banna ceoil is fearr liom.

B. SCÉAL / EACHTRA

Freagair do rogha ceann **amháin** díobh seo:

- (i) Ceap scéal a mbeadh an giota seo thíos oiriúnach mar **thús** leis:
‘Ní dhéanfaidh mé dearmad go deo ar an Oíche Shamhna sin...’
- (ii) Déan cur síos ar eachtra a tharla agus tú ag imirt cluiche don scoil.

C. DÍOSPÓIREACTH / ÓRÁID

Maidir le do rogha ceann **amháin** de na rúin seo thíos scríobh an chaint a dhéanfá i ndíospóireacht scoile ar son an rúin sin *nó* ina aghaidh:

- (i) ‘Tá saol breá ag daoine óga.’
- (ii) ‘Is rud maith é dul ar chúrsa Gaeilge sa Ghaeltacht.’

D. ALT / BLAG (do nuachtán nó d'iris)

Freagair do rogha ceann **amháin** díobh seo:

- (i) Iarradh ort alt a scríobh d'iris na scoile faoi phost samhraidh a bhí agat.
Scríobh **an t-alt** a chuirfeá chuig eagarthóir iris na scoile.
- (ii) Chaith tú seachtain ag campáil le déanaí. Scríobh cuntas do www.foinse.ie faoi.